

Danmarks Mission ved OSCE, IAEA og CTBTO

Wien, den 6. november 2007

Nyt fra OSCE-missionen

Forberedelse af Ministerrådsmødet i Madrid

Med mindre end en måned til OSCE's Ministerrådsmøde, der finder sted den 29. – 30. november i Madrid, arbejdes der nu på højtryk i Wien for at få færdigforhandlet de ca. 25 beslutningsforslag, der er blevet fremlagt. I sit udspil "Road to Madrid" lægger det spanske OSCE-formandskab op til et mere strømlinet ministerrådsmøde, der ikke skal være præget af forhandlinger i sidste time på embedsmandsniveau, men af mere substantielle drøftelser på ministerniveau. Det er spørgsmålet, om man vil kunne leve op til disse høje ambitioner.

Rusland og en række øvrige SNG-stater gør ikke livet lettere for det spanske formandskab. Disse lande har, som forventet, ikke fået stillet sulden med reformbeslutningerne fra ministerrådsmødet i Bruxelles og har derfor lanceret en række kontroversielle forslag i et forsøg på at drive reformdrøftelserne videre. Forslagene omfatter bl.a. en strammere regulering af NGO'ers deltagelse i møder og konferencer samt yderligere reformer på valgobservationsområdet, der bl.a. indebærer en kraftig reduktion af antallet af observatører og begrænsninger i muligheden for at fremsætte vurderinger af valgets forløb hurtigt efter valghandlingens afslutning. I forbindelse med Duma-valget i december har Rusland allerede haft lejlighed til at demonstrere, hvilken rolle man ønsker at tildele ODIHR, ved "forsinket" at invitere til en yderst begrænset valgobservation. Vestlige landes opfordringer til, at Rusland bør leve op til de indgåede forpligtelser på valgobservationsområdet - ikke blot i bogstav, men også i ånd - er prellet af.

I den menneskelige dimension er en række beslutningsforslag under forberedelse, bl.a. om menneskerettighedsforkæmpere, menneskehandel, tolerance, bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn på internettet og effektiv deltagelse i demokratiske samfund. Under den økonomiske dimension drøftes en OSCE-strategi vedr. miljø og sikkerhed. Endvidere er en række beslutningsforslag om terrorbekæmpelse lagt på bordet i OSCE's politisk-militære dimension.

Det spanske formandskab har endvidere fremlagt et beslutningsforslag om OSCE's engagement med partnerlandet Afghanistan. Udkastet, der er blevet til på amerikansk initiativ, indeholder forslag om aktiviteter inden for grænsesikkerhed og træning af grænsevagter og politi, herunder kapacitetsopbygning til bekæmpelse af narkohandel. Målet er at øge sikkerheden ved de lange, ofte ubevogtede grænser mellem Afghanistan og de centralasiatiske lande.

Det er forventningen, at man i Madrid vil nå til enighed om en beslutning, der fastlægger de kommende formandskaber for 2009, 2010 og 2011. Som bekendt er kandidaterne Grækenland, Litauen og Kazakhstan. Der er ikke tvivl om, at den mindre tilfredsstillende afvikling af parlamentsvalget i Kazakhstan i august er en faktor, der kan få indflydelse på afgørelsen af, hvorvidt Kazakhstan er modent til at påtage sig et formandskab i 2009, og et kazakhisk formandskab i 2011 synes nu at være en mere sandsynlig option.

Det er fortsat usikkert, om man i år vil kunne nå til enighed om en sluterklæring fra ministermødet, eller om erklæringsteksten i lighed med tidligere år vil strande på uenighed om omtalen af de såkaldte Istanbul-forpligtelser vedrørende tilbagetrækning af russiske styrker fra Moldova og Georgien.

Konventionen om juridisk personlighed, privilegier, immuniteter for OSCE samt russisk forslag om et charter for OSCE

Efter at forsøget herpå var strandet i år 2000 og 2001, lykkedes det i oktober 2007 en særlig arbejdsgruppe at færdiggøre et udkast til en konvention om juridisk personlighed, privilegier og immuniteter for OSCE. Som resultat af et initiativ fra dansk side er det udtrykkelig blevet fastslået i konventionen, at den også omfatter OSCE's Parlamentariske Forsamling (PA). PA's medlemmer og PA-sekretariatets embedsmænd sikres hermed diplomatisk beskyttelse under udførelse af OSCE-arbejde.

I konsekvens af et russisk krav om samtidig vedtagelse af et charter for OSCE, et krav USA har afvist med stor bestemthed, er det dog højst tvivlsomt, om konventionen vil kunne træde i kraft. Det russiske krav om vedtagelse af et charter skal ses i sammenhæng med Ruslands krav om fortsatte reformer af OSCE og herunder øget politisk kontrol med ODIHR og dets valgobservationer. Rusland har således fremlagt et forslag til charter for OSCE, som lægger op til et system, hvorefter institutionerne underlægges de deltagende staters fulde kontrol.

USA har vedblivende markeret sig som stærk modstander af udarbejdelsen af et charter for organisation - og dette uanset, hvilket indhold et sådant dokument måtte få - med henvisning til, at organisationen fungerer udmærket uden. Den reelle årsag til modstanden er formentlig almindelig amerikansk skepsis over for de eksisterende internationale "bureaukratier" og frygt for, at et grundlæggende charter vil fremme OSCE's udvikling i retning af et nyt. Man har derfor afvist enhver forhandling af det russiske forslag. I EU-kredsen er det den fremherskende holdning, som støttes fra dansk side, at OSCE i lighed med andre sammenlignelige internationale organisationer principielt bør have et "founding document", gerne i form af et charter. Det er i denne sammenhæng afgørende, at vedtagelsen af et eventuelt kommende charter ikke kommer til at indebære en tilbagetræden fra allerede påtagne forpligtelser og ej heller fører til indskrænkninger i institutionernes - herunder ODIHRs - autonomi på menneskerettighedsområdet og i spørgsmålet om valgobservation.

Det danske FSC-formandskab

Danmark har i dette efterår formandskabet i Forum for Sikkerhedssamarbejde, OSCE's "militære søjle", som har egen politisk beslutningsdygtighed. Her behandles bl.a. emner som våbenkontrol, tillids- og sikkerhedsskabende foranstaltninger og missilforsvar. Også missilhændelsen i Georgien i august er blevet drøftet. Det er tydeligt, at Rusland har betydelig interesse i denne del af OSCE, som man gerne ser opprioriteret. Både Rusland og USA sætter væsentlige ressourcer ind på dette arbejde, og selv om der til tider er tale om kontroversielle emner, som den ene eller anden part gerne var foruden, er der generelt vilje til at indgå i en åben drøftelse.

Det årlige gennemførelsesmøde under den menneskelige dimension

Fra den 24. september – 5. oktober 2007 blev det årlige Gennemførelsesmøde under OSCE's menneskelige dimension afholdt i Warszawa. Gennemførelsesmødet var i år ikke mindst bag kulisserne præget af spørgsmålet om NGO-deltagelse (russisk udvandring på grund af deltagelse af den Russisk-Tjetjenske Venskabsforening), Polens "forsinkede" invitation til at gennemføre en OSCE-valgobservation af parlamentsvalget i oktober samt stærk kritik fra særligt NGO-side af forholdene i Kazakhstan i lyset af landets OSCE-formandskabskandidatur.

I lighed med foregående år blev menneskerettighedssituationen i en række SNG-stater skarpt kritiseret. Kritikken, som i første række blev fremført af NGO'er, herunder mange fra SNG-området, rettede sig især mod landene i Centralasien og Belarus.

Emner som religionsfrihed, behandlingen af nationale mindretal, fundamentale frihedsrettigheder, opbygning af demokratiske institutioner, behandlingen af menneskerettighedsforkæmpere og deres retsstilling samt tolerance og ikke-diskrimination var også genstand for drøftelser.

På dansk foranledning havde det portugisiske EU-formandskab arrangeret et vellykket EU-side event om EU's retningslinjer for menneskerettighedsforkæmpere.

Konference om diskrimination mod muslimer

I dagene fra den 9.-10. oktober 2007 afholdt det spanske OSCE-formandskab en konference i Cordoba om bekæmpelse af intolerance og diskrimination mod muslimer. Den spanske udenrigsminister Moratinos var vært ved konferencen, der var højt prioriteret af det spanske OSCE-formandskab. De fleste af OSCE's deltagerstater og partnerlande deltog i konferencen, der også havde deltagelse af en række internationale organisationer og nationale og internationale NGO'er. Konferencen behandlede bl.a. spørgsmålet om, hvordan medierne, den offentlige debat og uddannelse kan fungere som instrumenter til at modgå diskrimination.

Under konferencen blev det fremført, at diskrimination mod muslimer er et stigende problem i vestlige samfund, og at dette fænomen ikke mindst er blevet forstærket af de seneste års terrorangreb. Der blev samtidig udtrykt kritik af den stereotype fremstilling af muslimer i vestlige medier og den offentlige debat, der bl.a. søgte at sætte lighedstegn mellem Islam og terror.

Formanden for OSCE's Parlamentariske Forsamling, Göran Lennmarker, afgav et indlæg, hvor han understregede den vigtige rolle parlamentarikere har i forbindelse med at fremme integrationsspørgsmål. Lennmarker påpegede, at integration var en tovejsproces, der også krævede, at muslimske grupper udviste vilje til at integrere sig og tolerance over for de grundlæggende værdier i de europæiske samfund. Lennmarker så uddannelse som et nøgleinstrument til at modgå intolerance. Endvidere betonedes PA-formandens ytringsfriheden, som en vigtig værdi i åbne og tolerante samfund.